

др Милан Радовановић, историчар

Београд

mradowanovic@gmail.com

Друштвена историја у фокусу XXIV

Stojanović, Dubravka, *Rađanje globalnog sveta 1880-2015: Vanevropski svet u savremenom dobu, Udruženje za društvenu istoriju, Beograd 2015, 501 str.*

Разматрајући друштвено-политичке оквире савременог доба, српска историографија се углавном ограничавала на евроцентричну перспективу. Тотална природа историје двадесетог века захтева, међутим, сагледавање далеко ширег, глобалног контекста, да би се у његовим оквирима на одговарајући начин могла позиционирати савремена Европа. Дубравка Стојановић, редовни професор на Катедри са општу савремену историју, Филозофског факултета, Универзитета у Београду, овом је публикацијом, првом те врсте писаном на српском језику, настојала да систематизује комплексне међународне односе који су дефинисали глобалну историју двадесетог века. Књига се састоји од осам поглавља, док девето служи као својеврсни закључак. Структура публикације заснована је на примени комбинованог, хронолошко-географског принципа, при чему је ауторка доследно инсистирала на разлици у улогама које су на геополитичкој сцени одиграли „велики” и „мали” актери. Развој региона и појединачних држава Северне и Јужне Америке; Блиског, Средњег и Далеког истока, односно Африке, разматран је у специфичним политичким околностима карактеристичним за прелаз из деветнаестог у двадесети век, Први светски рат, међуратни период, Други светски

рат и, коначно, различите фазе кроз које је прошао Хладни рат. Осмо поглавље посвећено је периоду после нестанка Источног блока, у коме се првобитни геополитички монопол Сједињених америчких држава постепено претворио у сасвим нови модел мултиполарног света.

Koller, Guido, *Geschichte Digital: Historische Welten neu vermessen*, Kohlhammer Verlag, Stuttgart 2016, 157 s.

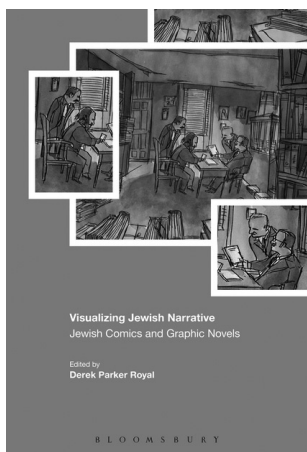
За тридесетак година колико је прошло од почетака персоналних рачунара, дигитализација и дигитални свет постали су саставни део свакодневице савременог човека. У овом је општем развојном оквиру своје место морала пронаћи и историографија. Мада интерпретација извора и даље остаје искључиво „аналогна“, свет савремене историографије умногоме је обележен дигитализацијом. Мимо тога што је на свеобухватана начин утицало на начин предавања историје, присуство савремене технологије из корена је изменило и приступ историчара истраживачким задацима. Располагање донедавно незамисливим количинама података, те могућност да се истраживачки циљеви остварују коришћењем далеко шире и разноврсније изворне основе извесно ће имати далекосежне последице. Гвидо Колер, историчар запослен у Савезном архиву Швајцарске (Schweizerisches Bundesarchiv/Archives fédérales suisses/Archivio federale svizzero), у овој публикацији покушава да пронађе одговор на питање која је улога коју дигитализација тренутно игра, те каква ће њена функција бити у будућем развоју историјске науке, те друштвених наука уопште. У складу са тематским фокусом, књига је подељена на три велике целине. Прва даје хронолошки преглед уплива дигитализације у историјску науку од њених почетака до садашњег тренутка. У другом поглављу аутор се бави улогом коју би савремене технологије могле одиграти у будућим истраживањима. Коначно, трећи

део публикације чини кратак преглед релевантних сајтова, портала, блогова и материјала који су у било ком другом облику доступни на интернету.

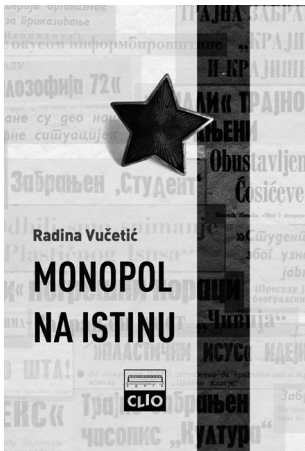
Nolte, Paul (Hrsg.), *Die Vergnügungskultur der Großstadt. Orte-Inszenierungen-Netzwerke (1880-1930)*, Böhlau Verlag, Köln-Weimar-Wien 2016, 180 s.

Историју великих градова на прелому деветнаестог и двадесетог века умногоме су дефинисали процес индустријализације и различити облици друштвено- политичких превирања. Становници градова у истом су периоду, међутим, били и пионири сасвим нових друштвених феномена који ће дефинисати савремено доба – слободног времена, масовне културе и популарних разбрига. Интеракција урбанизације и популарне културе у последњих неколико година привлачи све већу пажњу историчара. Излагања са конференције посвећене овој теми, која је одржана 2010. године у Мајнцу, сакупљена су у зборнику радова чији је уредник Паул Нолте, професор новије историје при Институту Фридрих Мајнеке (Friedrich-Meineke Institut). Публикација је допуњена резултатима истраживања у оквиру пројеката посвећених темама урбанизације и историје градова, реализованих при Слободном универзитету у Берлину (Freie Universität Berlin). Аутори десет прилога бавили су се питањима архитектуре, позоришта, музике и плеса, те циркуса и кафана, у покушају разоткривања односа између елитне и народне културе, глобалног контекста и локалног миљеа, односно општих и специфичних утицаја који су до изражаја дошли у релативно малим оквирима динамике живота једне метрополе. Појединачни прилози углавном су фокусирани на пример Берлина. Закључци које су аутори изнели о појединачним актерима, локацијама, специфичним обрасцима понашања и процесу трансфера знања у животу великих градова остају, међутим, универзално релевантни.

Royal, Derek Parker (Ed.), *Visualizing Jewish Narrative: Jewish Comics and Graphic Novels*, Bloomsbury Academic, London 2016, 312 p.

Поред телевизије и холивудских филмова, девета уметност још једна је медијска форма у чијем је самом зачетку јеврејска заједница Сједињених америчких држава одиграла једну од кључних улога. Теме које се могу окарактерисати као јеврејске стога су од самог почетка нашле своје место у стриповима и графичким новелама америчких издавача. Значајнији пораст броја оваквих публикација у последњих неколико година и њихова тематска разноврсност привлаче све већу пажњу истраживача који се баве јеврејском заједницом. Дерек Паркер Ројал, професор Школе уметности, технологије и развоја комуникација Тексаса у Даласу (School of Arts, Technology, and Emerging Communication at the University of Texas at Dallas), уредник је овог зборника посвећеног стриповима и графичким новелама које се баве јеврејском заједницом. Аутори прилога настојали су да утврде на који су се начин девета уметност суочила са неким од питања кључних за разумевање јеврејске историје. Публикација садржи укупно деветнаест радова подељених на четири веће целине (приказивање јеврејског идентитета у стрипу; ангажовање јеврејских аутора у развоју девете уметности; тематизација холокауста и трауме, односно начин приказивања Израела, библијских текстова и легенди у форми стрипа). Аутори су се тематски углавном фокусирали на присуство и улогу биографске и аутобиографске форме у стрипу и графичкој новели; приступ родним односима и питањима сексуалности; одређивање жанровске природе разматраних публикација; начин на који су приказани холокауст и израелско-палестински конфликт и изворе библијских текстова на хебрејском, односно јеврејске митологије.

Vučetić, Radina, *Monopol na istinu: partija, kultura i cenzura u Srbiji šezdesetih i sedamdesetih godina XX veka*, Clio, Beograd 2016, 406 s.

Сагледавање тематских оквира социјализма нужно подразумева и разматрање питања цензуре, те улоге коју је надзор над информацијама доступним јавности одиграо у формирању специфичне друштвено-политичке реалности држава Источне Европе. Случај Југославије, колико и сам њен положај у оквирима социјалистичког блока, представља јединствен пример уписа власти у садржај јавног живота. Радина Вучетић, доцент при Катедри за општу савремену историју Филозофског факултета, Универзитета у Београду, у својој монографији доноси систематичан и заокружен приказ цензуре у Србији и социјалистичкој Југославији шездесетих и седамдесетих година двадесетог века. Полазећи од општег контекста земаља реалног социјализма, најпре су дефинисане специфичности југословенског случаја. Недостатак формалних оквира и устаљених механизма, ауторка је окарактерисала као својеврсну „цензуру без цензуре“. Овај је јединствени механизам партији омогућио да се, кроз трансфер цензорских моћи, ослободи директне одговорности. Поглавља посвећена теоријским оквирима цензуре и њеног присуства у источноевропској и политичкој реалности Југославије, односно интеракцији партије са културом, прате целине посвећене обрачуна југословенских комуниста са идејама национализма и критикама које су стизале са левице. У завршном поглављу, ауторка се бави последицама одлуке партијских челника да се либерализације претходног периода одрекну у корист јачања механизма репресије.